

Når er pasienten terminal?

Terminal fase

“ Når pasienten lider av en uhelbredelig sykdom og trolig vil dø i nær fremtid... ”

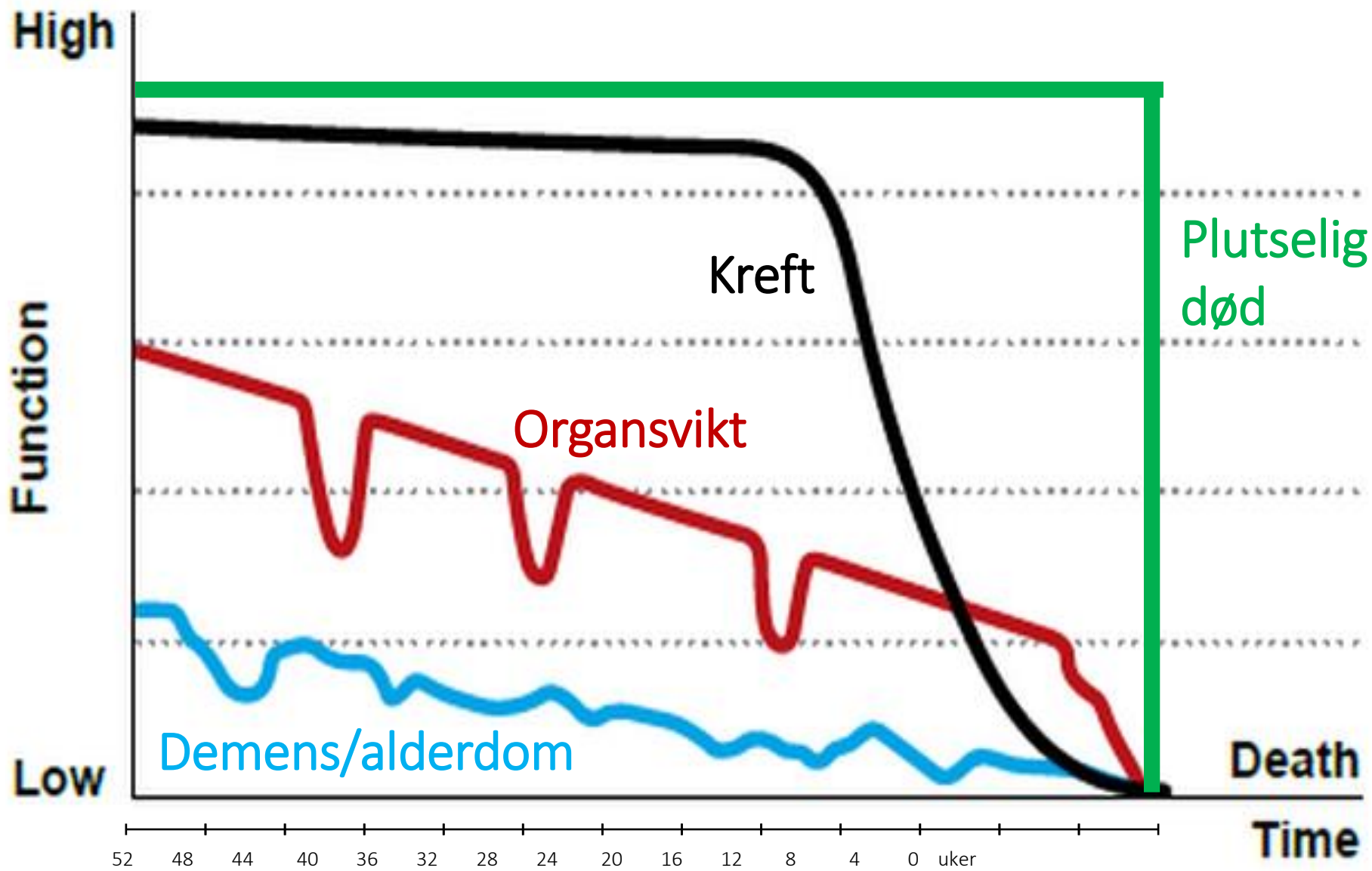

“Døden en velfortjent søvn”

“Dødskamp – kort før døden inntreer ser en ofte en periode med uro, det kan være rallende åndedrett, eller den døende kaster seg frem og tilbake i sengen. Det kan se ut som den døende har det vondt. Pasienten er da helt uklar og har ingen smerteoppfatning...”

Norges røde kors Legebok, 1957

Source: Murray, S.A. et al¹

Tidlige endringer

Søvnbehovet øker

Fysisk svekkelse med behov for sengeleie

Interesse for omgivelsene minker

Redusert matlyst

*Pasienten dør ikke fordi hun eller han slutter å
spise, men pasienten slutter å spise fordi hun
eller han skal dø!*

Aktuelle plager for døende

Eksistensielle problemer

Sosiale problemer

Smerter

Pustebesvær

Bivirkninger av morfin preparater

Munntørrhet, obstipasjon, kvalme

Vannlatningsproblemer

Uro, forvirring

De siste levedøgn

Kan trekke ut i tid

De fleste skal være godt lindret

Tid til farvel

Tid hvor kroppen går til ro

Kroppens funksjoner stopper opp over tid

De siste levedøgn

Tendens til ødemer

Økende surkling

Cyanose og marmorering perifert

Temperatur svingninger

Pulsvariasjoner

Redusert urinproduksjon

Redusert væskeinntak gir prerenal nyresvikt

Nyrene signaliserer til økt væskeopptak

Mer væske ut i vevet (hypoalbuminemi)

Endret respirasjon

Surkling

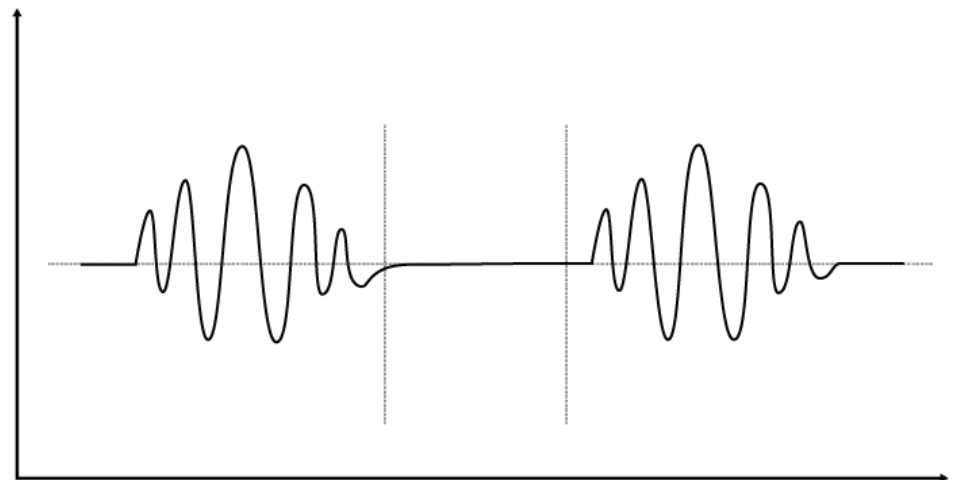
Endret oksygen opptak

Økt oksygen tilførsel?

Bruk av støttemuskulatur

Endret hudfarge

Cheyne-stokes

Terminalpleie

WHO's krav til terminal pleie

Pasienten skal være informert om sin tilstand

Ha enerom

Slippe å være alene

Få lindring av smerter og andre symptomer –
medikamenter gis subcutant ved behov

Gis anledning til å snakke om eksistensielle og
åndelige spørsmål

Aktuelle plager for døende

Smerter – 50-75%

Pustebesvær -56%

Kvalme 23%

Uro, angst, forvirring -31%

Vannlatningsproblemer

Bivirkninger av morfin preparater

Munntørrhet, obstipasjon, kvalme

Medikamenter til døende

Generelt tilbakeholden med "andre medisiner"

Bare medikamenter som gis i en klar lindrende hensikt

Kommer langt med noen få

Viktig med åpen dialog

Åpen informasjon om selve dødsprosessen er avgjørende, der det må gjentas for de pårørende at døden nærmer seg og at manglende inntak av mat og drikke ikke vil påvirke livslengden

Dødsleiet

Sengeliggende

Endret bevissthet

Økt søvnbehov

Uro

Feber

Slim surkling

Tørre sprukne lepper

Ralling

Apné perioder

Kaasa, Stein(red). Palliasjon, Nordisk lærebok,2.utg. 2016

Reitan AM, Schølberg TK (red). Kreftsykepleie:

Pasient- Utfordringer- Handling. 2.utg 2006

Kåresen, Wist (red). Kreftsykdommer-en basisbok for helsepersonell.2004.

Husebø,Stein og Klaschik, Eberhard.Palliativ medisin

–omsorg ved livets slutt. Eide forlag,1998

Lov om pasient – og brukerrettighetsloven 1999

Helsepersonelloven

Spesialisthelsetjenesteloven

Folketrygdeloven

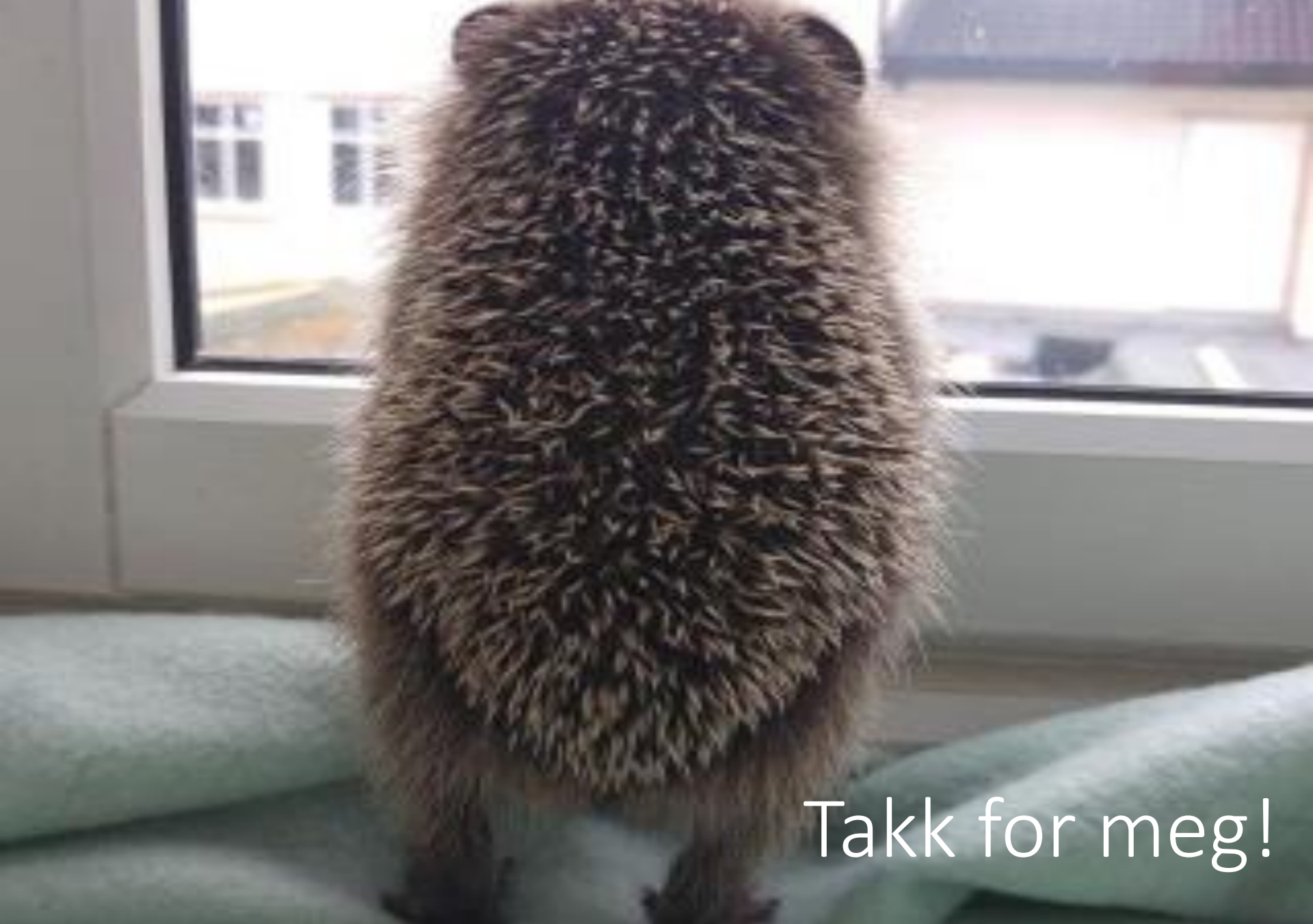
Arbeidsmiljøloven

Til deg som er pårørende: Kreftforeningen 2015

Nasjonalt handlingsprogram med retningslinjer for palliasjon I kreftomsorgen

Nasjonal handlingsplan for kreft

Takk for meg!

